

Glasilo Občine Železniki

Ratitovška obzorja

Foto: Anton Sedej

**ODLOK O RAZGLASITVI STAREGA JEDRA ŽELEZNIKOV ZA
URBANISTIČNI IN KULTURNI SPOMENIK – STROKOVNE PODLAGE,
POJASNILA, PREDSTAVITEV KULTURNIH SPOMENIKOV**

OBČINA ŽELEZNIKI

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Na podlagi sklepa Odbora za družbene dejavnosti Občinskega sveta Občine Železniki z dne 25.4.2012 uredništvo Ratitovških obzorij v sodelovanju s strokovno službo Zavoda za varstvo kulturne dediščine, območno enoto Ljubljana, izdaja posebno številko Ratitovških obzorij s predstavitev Odloka o razglasitvi starega jedra Železnikov za urbanistični in kulturni spomenik.

*Rok Pintar, urednik
Železniki, avgust 2012*

KAZALO

3 UVODNO POJASNILO

4 STROKOVNE PODLAGE

13 ODLOKA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ODLOKA O RAZGLASITVI STAREGA JEDRA ŽELEZNIKOV ZA URBANISTIČNI IN KULTURNI SPOMENIK (Uradni list RS št. 75/29.9.2011 in Uradni list RS št. 38/25.5.2012

17 UTEMELJITVE RAZGLASITEV ZA POSAMEZNE KULTURNE SPOMENIKE

IZDAJATELJ:

OBČINA ŽELEZNIKI

RATITOVŠKA OBZORJA
glasilo Občine Železniki

Naslov:
Uredništvo Ratitovških obzorij
Občina Železniki
Češnjica 48
4228 Železniki

Elektronska pošta:
urednik@zelezniki.eu

Odgovorni urednik:
Rok Pintar

Pomočnica urednika:
Nina Drol

Člani uredniškega odbora:
Tatjana Benedičič
Katarina Bertonec
Anton Sedej

Oglasno trženje:
Ana Jelenc (oglasi@zelezniki.eu)

Priprava za tisk:
Decop, d.o.o., Železniki

Tisk:
Schwarz d.o.o., Ljubljana

Ratitovška obzorja so tiskana v 2150 izvodih in jih brezplačno prejema vsa gospodinjstva v občini Železniki. Na voljo so tudi na spletnih straneh občine www.zelezniki.si/obcina/

Uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja in preoblikovanja člankov.

Ratitovška obzorja so v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, vpisana pod zaporedno številko 1708.

Prihodnja (redna) številka glasila bo predvidoma izšla 20. septembra 2012. Članke in oglase sprejemamo do vključno 1. septembra 2012.

UVODNO POJASNILO

Spoštovane bralke, spoštovani bralci!

Prepričani smo, da ste veseli in ponosni, ker so prenovitvena dela v območju trškega naselja Železniki že skoraj zaključena. Želimo se vam zahvaliti za vaše sodelovanje in hkrati širši javnosti predstaviti osnovna načela konservatorske stroke in njenega dela pri celostnem ohranjanju in varstvu kulturnih spomenikov. S celovito prenovo so bili tako prezentirani pomembni in redki arhitekturni deli, s čimer so zagotovljeni ustrezni pogoji za bivanje in delovanje.

Spomeniškovarstvena stroka je staro jedro Železnikov že leta 1990 zavarovala kot urbanistični kulturni spomenik in v njem večje število umetnostnih, arhitekturnih, etnoloških in zgodovinskih spomenikov (Uradni list RS št.20, 25.5.1990). Kljub pravni zaščiti je strokovna služba vsa ta leta s težavo uveljavljala načela varstva, za kar je bilo kar nekaj vzrokov: odseljevanje mladih družin in s tem zviševanje starostne strukture prebivalstva, kar je imelo za posledico več nenaselenih in nezadostno vzdrževanih objektov, spreminjanje socialne strukture prebivalstva, premajhne in nestimulativne finančne vzpodbude, tako občine kot države za obnovo. Ob neupoštevanju konservatorske stroke in neučinkovitemu nadzoru pristojnih služb moramo izpostaviti tudi nezadostno obveščanje in ozaveščanje lastnikov o kulturni in zgodovinski vrednosti dediščine, kar je bil pravzaprav splošni družbeni pojav v polpreteklem času.

Varovana naselja uvrščamo med najbolj ogroženo zvrst dediščine in trško naselje Železnikov ni izjema. Njegova velika ranjivost se je pokazala ravno ob naravni katastrofi. V svoji zunanji pojavnosti obliki je rezultat naravnih - geomorfoloških in klimatskih danosti ter zgodovinskih - kolonizacijsko gospodarskih, socialnih in kulturnih razmer. Naselje se je v posameznih obdobjih spreminjalo soodvisno z razvojem ali padcem gospodarstva, posredno z njim pa tudi z načinom življenja in bivanja. Analiza stanja, izvedena po naravni nesreči leta 2007 je pokazala, da je kar 12 od 45 zaščitenih arhitekturnih spomenikov v zadnjih dvajsetih letih izgubilo spomeniške lastnosti bodisi zaradi neustreznih gradbenih posegov ali propadlosti zaradi nevzdrževanja oziroma popolnega uničenja. Hkrati so bile ugotovljene spremembe lastniških razmerij kot tudi same parcelacije. Zaradi navedenega je strokovna služba težko uveljavljala načine varstva, kar se je najbolj pokazalo pri pripravi gradiv za Državni prostorski načrt za preložitve ceste skozi Železnike ter ureditve vodne infrastrukture za zagotavljanje poplavne varnosti. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana, ki izvaja službo varstva nepremične dediščine na podlagi Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1, Ur.l. RS, št. 16/2008) je pripravil ponovno valorizacijo prostora in posameznih objektov ter na njihovi osnovi izdelal nove strokovne podlage za razglasitev. Tako pripravljeno gradivo je bilo podlaga za spremembo obstoječega razglasitvenega akta. Občinski svet je po skrajšanem postopku sprejel Spremembe in dopolnitve odloka o razglasitvi starega jedra Železnikov za urbanistični in kulturni spomenik septembra leta 2011, kar je bilo nujno zaradi postopka sprejema državnega prostorskega načrta in s tem uveljavljanja posodobljenih in usklajenih pravnih režimov varstva. Dopolnitve odloka sprejete maja 2012 so bile zgolj formalne narave.

Zaradi lažjega razumevanja v nadaljevanju teksta objavljamo strokovne podlage v celoti. Njihova posebna priloga je katalog, ki vsebuje utemeljitve vseh spomenikov s fotografijami in točno lokacijo.

Petra Jernejec Babič
konservatorska svetovalka
univ. dipl. kraj. arh.

Damjana Pediček Terseglav
konservatorska svetovalka
univ. dipl. etnologinja

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Območna enota Ljubljana, Tržaška 4, Ljubljana
Tel.: 01 2410700
Spletna stran: <http://www.zvkds.si/sl/>
na kateri so pod rubriko Nasveti za lastnike
dostopni tudi obrazci - Vloge za izdajo
kulturnovarstvenih pogojev in soglasja.

STROKOVNE PODLAGE

I. Identifikacija naselbinskega spomenika

EŠD:
895

Ime enote:
Železniki - Trško naselje

Varstvena skupina:
naselbinski, umetnostni, arhitekturni in etnološki, krajinski in zgodovinski spomenik

Lokacija:
Železniki v Selški dolini: fužinarsko naselje obsega tri optično relativno zaključene prostore: Racovnik, Trnje in Na Plavžu, stisnjenih v ozki dolini Selške Sore.

Občina: Železniki

Katastrska občina: Železniki (2071)

Parcelne številke:
*96, *98, 100/2, 100/3, 102/2, 102/3, 103/2, 103/3, 103/5, 103/6, 103/7, 103/8, 103/9, 104, 105, 106, 107/1, 107/2, 108/1, 108/2, 108/3, 109, 11/53, 11/54, 110/1, 110/2, 112/1, 112/2, 112/3, 112/4, 112/5, 112/6, 114/1, 114/2, 114/3, 114/4, 114/5, 116/1, 116/10, 116/11, 116/2, 116/3, 116/4, 116/5, 116/6, 116/7, 116/8, 116/9, 118/1, 118/2, 118/3, 118/4, 118/5, 118/6, 118/7, 118/8, 119/1, 119/3, 119/4, 119/5, 119/6, 119/7, 120, 121, 123, 124, 126, 127, 129/1, 129/3, 129/4, 129/6, 129/7, 129/8, 130/2, 131/2, 131/3, 131/4, 131/5, 131/6, 14/4, 14/5, 14/6, 14/7, 141/2, 141/3, 141/4, 141/5, 143/2, 143/3, 148/2, 148/3, 148/4, 148/5, 149/2, 149/3, 15/14, 15/15, 15/16, 15/17, 15/18, 15/19, 15/3, 15/5, 152/2, 152/3, 152/4, 153/2, 153/3, 158/2, 158/3, 158/4, 158/5, 158/7, 158/8, 158/9, 159/2, 162/2, 162/3, 163/2, 163/3, 166/2, 166/3, 17/1, 17/2, 19/2, 19/3, 19/4, 19/5, 20/10, 20/11, 20/12, 20/13, 20/5, 20/6, 20/7, 20/8, 20/9, 22/1, 22/2, 22/3, 25/2, 25/3, 25/4, 25/5, 25/7, 27/2, 27/3, 30/1, 30/3, 30/4, 31/2, 31/3, 31/4, 34/3, 34/4, 34/5, 34/6, 42/1, 42/2, 42/3, 44/1, 44/2, 44/3, 47/2, 47/3, 47/4, 50, 51/10, 51/11, 51/12, 51/3, 51/4, 51/5, 51/6, 51/7, 51/8, 51/9, 581/2, 583, 584/1, 584/2, 584/3, 584/4, 584/5, 584/6, 586/1, 586/4, 586/5, 586/6, 590/1, 590/2, 590/3, 590/4, 593/1, 593/2, 593/3, 593/4, 593/5, 600/1, 600/2, 600/3, 600/4, 601/1, 601/2, 601/3, 601/4, 606/1, 606/2, 607, 609, 610, 613, 614, 615, 616/1, 616/2, 618/2, 618/3, 618/4, 618/5, 623/2, 623/4, 624/2, 626, 627/1, 627/2, 632/1, 632/2, 632/3, 632/4, 632/5, 635, 638/1, 638/2, 638/3, 639/1, 639/12, 639/13, 639/14, 639/15, 639/16, 639/2, 639/3,

639/4, 639/5, 639/8, 639/9, 641/1, 641/2, 642/1, 642/2, 646, 650/13, 650/14, 650/15, 650/2, 650/20, 650/21, 650/22, 650/23, 650/24, 650/25, 650/3, 650/4, 650/5, 650/6, 650/7, 650/8, 650/9, 657/1, 657/2, 657/3, 660, 661/1, 661/2, 661/3, 661/4, 661/5, 661/6, 661/7, 664/1, 665/1, 665/10, 665/11, 665/12, 665/5, 665/6, 665/7, 665/8, 665/9, 667/2, 667/5, 667/6, 670/10, 670/11, 670/12, 670/13, 670/14, 670/15, 670/16, 670/2, 670/3, 670/4, 670/5, 670/7, 670/8, 670/9, 674/1, 674/2, 674/3, 674/4, 674/5, 674/6, 674/7, 675/1, 675/2, 675/3, 696/1 (del), 696/10 (del), 696/12, 696/13, 696/14, 696/15, 696/16, 696/2, 696/20, 696/21, 696/22, 696/23, 696/24, 696/26, 696/27, 696/28, 696/5 (del), 705/1, 705/2, 705/3, 706, 708/1, 708/2, 708/3, 708/4, 709/5 (del), 709/6, 709/7, 709/8, 710, 711, 712/1 (del), 712/10, 712/11, 712/12, 712/13, 712/14, 712/16, 712/18, 712/19, 712/2, 712/20, 712/21, 712/3, 712/4, 712/5, 712/6, 712/7, 712/8, 712/9, 715, 719/14, 719/15, 719/16, 719/17, 719/2, 719/4, 719/7, 719/8, 729/1, 729/2, 730/1, 730/2, 730/3, 731/1, 731/2, 731/3, 731/4, 733, 734, 742, 747, 75/2, 75/3, 75/4, 757, 758, 77, 78, 81/2, 82/2, 85/1, 85/2, 86/1, 86/2, 86/3, 86/4, 86/5, 86/6, 90/2, 95/2, 95/3, 97/2, vse k. o. 2071 - Železniki.

II. Meje naselbinskega spomenika

Meja naselbinskega spomenika ni spremenjena, zarisana je na parcelo natančno po veljavnem **Odloku o razglasitvi starega jedra Železnikov za urbanistični in kulturni spomenik** (Ur.l. RS, št. 20/1990).

Novo je zarisano območje kompleksov:

- Železniki - Hiša Racovnik 9
- Železniki - Hiša Racovnik 32
- Železniki - Hiša Racovnik 50
- Železniki - Hiša Na Plavžu 57
- Železniki - Hiša Na Plavžu 58
- Železniki - Hiša Trnje 33

Meja naselbinskega spomenika je vrisana na digitalnem katastrskem načrtu v merilu 1:3500 in na temeljnem topografskem načrtu v merilu 1:6500.

Meje umetnostnih, arhitekturnih, etnoloških in zgodovinskih spomenikov so vrisane na digitalnem katastrskem načrtu v merilu 1:1000 in na temeljnem topografskem načrtu v merilu 1:5000.

Izvirnike načrtov z zarisom varovanih območij hranita Občina Železniki in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije.

III. Vrednotenje

Fužinarsko naselje Železniki predstavlja v prostorskem, krajinskem, naselbinskem, zgodovinsko-pričevalnem in arhitekturnem pogledu izjemen dosežek v Sloveniji.

Srednjeveška poselitev je vezana na lokacijo prvih hub v Selški dolini, t.j. v drugo polovico 12. ali zgodnje 13. stol., ko bilo kovaštvo in pridobivanje rude že dokaj razvito. O razmahu fužinarstva govorimo v drugi polovici 14. stol., saj sta v tem prostoru izpričani zgornja in spodnja fužina in kovačnice. Razvoju različnih obratov se je uspešno razvijalo tudi naselje.

Konec 16. stol. so Železniki že vodilni po proizvodnji železa, največji vzpon pa so dosegli v 17. stol. s fužinami in kovaštvom/žebjarstvom. V tem času se je tudi izoblikoval dandanašnji tloris naselja, pojavijo se nadstropne hiše (delavnice in skladišča v pritličju, bivalni del v nadstropju). Zaradi izgube pravic z Jožefinskimi reformami in pomanjkanja rude konec 18. stol. je gospodarstvo začelo pešati. Dodatno sta ga prizadela huda požara leta 1796 in 1822. Nove gradnje so postavili na izvirno mesto, naselbinske zasnove, razen širitve ozkih prehodov med hišami, niso spreminjali. Zadnji požar je tudi vzrok za zidane hiše s preoblikovanimi fasadami, značilnimi za 19. stol. (portali, okenski okvirji, proporci).

Železarstvo je dokončno zamrlo po ugasnitvi obeh plavžev, 1898 oziroma 1902, s tem pa izginejo tudi nekdanji proizvodni obrati (fužine, male kovačnice, bajer). Po drugi svetovni vojni je bilo žal več neustreznih prenov in dopolnitev z neustrezno oblikovanimi objekti.

Pri valorizaciji je naselbinski spomenik obravnavan na več nivojih:

- na nivoju trškega naselja kot nedeljive celote s pripadajočim odprtim prostorom, grajenimi strukturami in detajli
- na nivoju notranje členitve na cone, morfološke celote Racovnik, Trnje, Na Plavžu (značilnosti ulične mreže, parcelacije, zazidalnih sistemov, razporeditev spomenikov, gabariti itd.)
- posamezni spomeniki znotraj morfoloških celot.

1. Trško naselje kot celota

Naselje Železniki se je močno razširilo v obe smeri ob Selški Sori. Novejše arhitekturno oblikovanje tako predstavlja kontrast in nasprotje najstarejšemu delu, ki je v osnovi nastajalo in se razvijalo kot linearno naselje, stisnjeno v ozkem delu doline. Gradnja je sledila prometni

povezavi, ki še vedno predstavlja glavno os. Zaradi strmih, z gozdom poraslih pobočij, cesta edina omogoča opazovanje glavnih strukturnih elementov območja. Oblikovno je tako pomemben že ozek prehod oziroma vstop v območje za mostom na Grivi, kjer se odpirajo pogledi na Racovnik. Prav tako pomembno območje členitve prostora so zelene površine pri pokopališču na Trnju pred vstopom v strnjen del Na Plavžu. Silhueta celotnega naselja zaradi lege ni izrazita: pri gibanju v prostoru se odpirajo posamezni pogledi na silhuete morfoloških celot in njihove dominante, ki jih predstavljajo oba sakralna objekta, cerkvi sv. Antona in sv. Frančiška Ksaverija ter Plavž.

2. Morfološke celote

2.1 Racovnik

Del trškega naselja na desnem bregu Selške Sore. Dokaj velike parcele so imele objekte locirane ob glavni ulici (tik za mostom Na Grivi ter južno od ceste proti pobočju). S tem je bila dana možnost vzpostavitve vrtov, sadovnjakov in travnikov. Danes najpomembnejšo zeleno površino predstavljajo ostanki ureditve vrta po zamisli Antona Novaka iz začetka 20. stol (ograja, škarpa, terase) pri zdravstvenem domu. Poudariti je potrebno tudi vrt v okviru domačije Racovnik 9 ter urejeno prosto zeleno površino pri vhodu v rudniški jašek. Zaradi širitve gradnje na mestu nekdanjega Johanovega plavža in fužine ter zaviti, ozkih poti, danes naselje deluje kot gruča. Talna zasnova je dokaj dobro ohranjena razen v primerih lokacij novi objektov iz druge polovice 20. stol. Kljub novim gradnjam je ulična mreža ostala prometno pretočna, s čimer so ostali prosti tudi poteki mlinščic ("bajerjev") v naselju.

Stavbni fond je žal doživel večje, neustrezne spremembe, zlasti v primerih spremembe namembnosti in preoblikovanja gospodarskih poslopij v stanovanjska. Če je območje Zdravstvenega doma postalo z leti del Racovnika, so moteče zlasti novejša neustrezno oblikovane fasade tako po obliki in razmestitvi odprtih kot tudi barvah fasad (npr. podaljšek hiše št. 8 in št. 13). Volumni objektov so v glavnem nespremenjeni, silhueta je vidna zaradi poteka glavne ceste po nasprotnem bregu, dominante v silueti so habitusi posameznih dreves. Občutena sta dva, sicer neizrazita osrednja prostora, kot razširitvi vozišča med objekti, t.j. pred kompleksom št. 9 z lipama ob vhodu in pred hišo št. 33. prav tako z lipo kot elementom oblikovanja prostora.

GisKD:
morfološka celota
Racovnik

Urejen vhod v jašek

Osrednji prostor pred št.9

Niz ob Selški Sori

Vrt pri Zdravstvenem domu

Osrednji prostor pred št.33

Zahodni vstopni del

2.2 Trnje

Linearen, strnjen osrednji del naselja s pravilno parcelacijo in objekti z vzdolžno fasado tik ob glavni komunikaciji. Središčni del predstavlja trg pred cerkvijo sv. Antona, ki je zaradi nekaterih manjkajočih objektov bisveno bolj odprt. Zaradi stisnjenosti v ozkem delu doline imajo hiše majhne vrtove ali dvorišča za objekti. Talna zasnova je ohranjena, odmiki od osnovne linije so opazne le pri novejših objektih zaradi umika v globino parcele. Potok, ki je tekel ob cerkvi je v celoti pokrit. Stavbni fond je razen novejših prizidav dobro ohranjen. Najkvalitenejši del Trnja se razprostira na nasprotnem bregu: sestavljata ga hiša z mlinom in žago, Plnada ter sakralni objekt s pokopališčem in mrljiškimi vežicami. Mlinščica ob peščeni poti je zaradi večje tavnate površine močan opredelilni faktor v prostoru.

GisKD: morfološka celota Trnje

Cerkev sv. Frančiška Ksaverija, dominantna v naselju

Cerkev sv. Antona, dominantna v naselju

Trg s spomenikom

Ulični niz

Mlinščica

Ulični niz

2.3 Na Plavžu

Ob najožjem delu glavne komunikacije so tesno drug ob drugem nanizani objekti zgornjega dela nasleja, Na Plavžu. Osrednja prostora sta na spodnjem delu pred mostom v Ovčjo vas ter ob samem Plavžu na zgornjem delu. Parcelacija je pravilna, ena linija objektov je stisnjena v prehod v strmo pobočje, ki ni omogočalo večjih urejenih vrtov. Na nasprotni strani pa so zelene površine s sadovnjaki ločevale grajene strukture od vodotoka. Nekdanji potek bazarja je zakrit, vendar nepozidan, s čimer obstaja možnost, kot na Racovniku, oznake njegovega poteka v tleh. Stavbni fond je dobro ohranjen, na mestu odstranjenih objektov so potrebne rekonstrukcije. Volumni objektov so ohranjeni, silhueta je v zgornjem delu neizrazita. Dominanta je Plavž, ki je lepo viden zlasti iz smeri Zalega loga.

Plavž kot dominanta

GisKD: morfološka celota Na Plavžu

Središčni prostor, trg z lipo in kapelico

Ulični niz

Ulični niz

Trg Na Plavžu

Ozki prehodi med objekti

IV. Opis varstvenega režima spomenika

V območjih kulturnih spomenikov pravni režim varstva predpisuje:

- takšno ravnanje s kulturnim spomenikom, ki dosledno upošteva in ohranja njegove kulturne vrednote in družbeni pomen,
- obvezno upoštevanje ohranitve kulturnih spomenikov v prostorskih aktih in v prostorskih ukrepih, izdanih na podlagi predpisov o urejanju prostora,
- prepoved odstranitve (rušenja) kulturnega spomenika.

Izjemoma je dovoljeno na podlagi soglasja ministra, pristojnega za kulturno dediščino (v nadaljevanju: minister), kulturni spomenik odstraniti in sicer ob izpolnitvi naslednjih pogojev:

- če se ugotovi dotrajanost ali poškodovanost spomenika, ki je ni mogoče odpraviti z običajnimi sredstvi, ali če spomenik ogroža varnost ljudi in premoženje,
- če je bil spomenik pred tem ponujen v prodajo po ceni, ki upošteva njegovo stanje,
- če je bila pred tem opravljena raziskava spomenika in
- če raziskavo in odstranitev nadzoruje pristojna organizacija.

Naselbinski spomenik se varuje z varstvenim režimom, ki velja za naselbinska območja v skladu s *Pravilnikom o seznamih in vrsti dediščine in varstvenih usmeritvah* (Ur.l. RS, št. 102/2010).

Za naselbinski spomenik velja varstveni režim, ki določa ohranjanje:

- parcelacije, komunikacijske mreže, razporeditev odprtih prostorov naselja,
- odnosov med posameznimi stavbami ter odnosov med stavbami in odprtim prostorom (lega, gostota objektov, razmerje med pozidanim in nepozidanim prostorom, gradbene linije, značilne funkcionalne celote),
- prostorsko pomembnejših naravnih prvin znotraj naselja (drevesa, vrtovi),
- podobe naselja v prostoru (stavbne mase, gabariti, oblike strešin, kritina – namesto skrilja betonski špičak ali grafitno sivi koničasto prirezan bobrovec),
- značilnih vedut, ki se odpirajo s posameznih ulic ali trgov na pomembne spomenike,
- odnosi med naseljem in okolico (vedute na naselje in pogledi iz njega),
- stavbno tkivo (prevladujoč stavbni tip, javna oprema, ulične fasade),
- prepoved vseh posegov v zemeljske plasti spomenika, razen pooblaščenim osebam, s predhodnim pisnim soglasjem zavoda.

Na območju naselbinskega spomenika so dovoljeni:

- redna vzdrževalna oziroma investicijsko vzdrževalna dela,
- konservatorski in restavratorski posegi, v posameznih primerih izključno spomeniška funkcija,
- obnove, adaptacije predelanih objektov po prvotni zasnovi z maksimalnim upoštevanjem izvirne oblike in materialov, v izjemnih primerih diskretno oblikovanje sodobnih, normalnemu funkcioniranju potrebnih elementov,

- obvezne rekonstrukcije na mestu porušениh ali odstranjenih objektov razvalin, rekonstrukcija večjih kompleksov znotraj spomenika je možna le na osnovi že sprejete izvedbene dokumentacije, ki upošteva smernice pristojne strokovne službe. Navedeno velja za ureditvi trgov Na Plavžu in pred cerkvijo sv. Antona, za kateri je že bilo izdano kulturnovarstveno soglasje.
- rušenje stavbe je možno izključno v primeru, ko sanacija ni več mogoča: dotrajanost ali poškodovanost, ki je ni mogoče odpraviti z običajnim sredstvi, ali če je ogroža varnost ljudi in premoženja; izdelati je potrebno strokovno dokumentacijo/raziskavo objekta z arhitekturnim posnetkom stanja,
- dozidave so možne izjemoma, ko pomeni tak poseg logičen zaključek neke stavbne celote in ne ruši ravnovesja v naselju,
- združevanje ali delitev parcel z namenom ureditve nove regionalne ceste Podrošt - Češnjica skozi Železnike, ulice ali trga ter ureditve vodne infrastrukture za zagotavljanje poplavne varnosti Železnikov.

V območju naselbinskega spomenika se varuje stavbno tkivo in detajle, t.j. prevladujoči stavbni tip in posebne stavbe ter detajle kot so: javni spomeniki, mostovi, ograje, posamezna drevesa ipd., ki so prepoznani kot vrednote (značilnosti). Poleg umetnostnih, arhitekturnih, etnoloških in zgodovinskih spomenikov, torej tudi tiste skromnejše stavbe, ki same po sebi nimajo lastnosti spomenika, a imajo izreden pomen v kontekstu trškega naselja in kvalitetno oblikujejo njegov značaj: varujejo se vse zunanje značilnosti (gabariti, zasnova pročelij, tlorsni razporedi, značilni naravni in umetni materiali ter konstrukcijske značilnosti), ustrezna namembnost, značilna pojavnost v okviru naselja, arheološke plasti.

Za umetnostne, arhitekturne in etnološke spomenike velja varstveni režim, ki določa:

- ohranjanje in redno vzdrževanje kulturnih, umetnostnih, arhitekturnih in zgodovinskih ter arheoloških vrednot, v njihovi izvirnosti in neokrnjenosti tako na zunanjsčini kot v notranjsčini z vso izvirno slikarsko in stavbno opremo; v primeru okrnitve spomenika ali njegove opreme je potrebno zagotoviti vrnitev v prvotno stanje na stroške povzročitelja;
- zagotavljanje ustrezne namembnosti skladno z varovanimi vrednotami spomenika;
- strokovno prenovo okrnjenih izvirnih prvin arhitekture v smislu rekonstrukcije avtentične podobe spomenika;
- strokovno vzdrževanje in obnavljanje vseh neokrnjenih izvirnih prvin arhitekturne zasnove zunanjsčine in notranjsčine spomenika ter njegove opreme po načelu ohranjanja v obliki, legi, gabaritu, konstrukciji, materialu, strukturi in barvni podobi;
- prepoved spreminjanja varovanih vrednot arhitekturne zasnove zunanjsčine in notranjsčine ter notranje opreme z rušenjem in odstranjevanjem, kot tudi z nadzidavo, prezidavo in dodajanjem posameznih prvin;
- prepoved vseh posegov v zemeljske plasti spomenika, razen pooblaščenim osebam, s predhodnim pisnim soglasjem zavoda;
- zagotavljanje dostopa javnosti v obsegu, ki ne ogroža varovanja spomenika ter pravic lastnika.

Za **zgodovinske spomenike** velja varstveni režim, ki določa:

- avtentičnost lokacije,
- materialno substanco in fizično pojavnost objekta ali drugih nepremičnin,
- vsebinski in prostorski kontekst območja z okolico ter vedute.

Spomeniki so zavarovani z namenom, da se: ohrani njihov pomen in raba ter neokrnjenost arhitekturnih, likovnih in zgodovinskih vrednot, poveča njihova pričevalnost, predstavi kulturne vrednote spomenikov in situ in v medijih, vzpodbudi učno – predstavitevno in znanstveno raziskovalno delo.

Za vsak poseg v spomenik ali njegove dele so v skladu z 28., 29. in 30. členom ZVKD-1 potrebni kulturnovarstveni pogoji in na njihovi podlagi kulturnovarstveno soglasje za posege pristojnega Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območne enote Ljubljana.

Kulturnovarstveno soglasje je treba pridobiti za:

- posege v spomenik,
- posege v registrirano nepremično dediščino ali v enoto urejanja prostora, če to obveznost določa prostorski akt, in
- za raziskavo dediščine.

Poseg v dediščino so vsa dela, dejavnosti in ravnanja, ki kakorkoli spreminjajo njen videz, strukturo, notranja razmerja in uporabo ali jo uničujejo, razgrajujejo ter spreminjajo njegovo lokacijo, zlasti pa:

- vse spremembe, ki se štejejo za gradnjo v skladu s predpisi o graditvi objektov
- dela pri vzdrževanju in uporabi
- premeščanje dediščine ali njihovih delov
- dejavnosti in ravnanja, ki se izvajajo v zvezi s spomenikom ali neposredno z njim, ter
- iskanje arheoloških ostalin in raziskave dediščine.

Pred izdajo kulturnovarstvenega soglasja, razen za soglasje za raziskave ali za iskanje arheoloških ostalin, je treba pridobiti kulturnovarstvene pogoje zavoda. V vlogi za pridobitev kulturnovarstvenih pogojev je treba navesti namen posega in priložiti projektno dokumentacijo, ki jo za pridobitev projektnih pogojev predpisujejo predpisi, ki urejajo graditev. Kadar gre za poseg, za katerega ni predpisano gradbeno dovoljenje, je potrebno vlogi priložiti ustrezno skico in opis posega. Zavod s kulturnovarstvenimi pogoji določi zahteve, ki jih mora izpolnjevati projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja ali druga projektna dokumentacija, potrebna za izvedbo posegov, in zahteve glede strokovne usposobljenosti izvajalcev specializiranih del. Zavod lahko s kulturnovarstvenimi pogoji kot pogoj za pridobitev kulturnovarstvenega soglasja določi obveznost oprave predhodnih raziskav, če se upravičeno domneva, da je v nepremičnini, ki je predmet posegov, neodkrita dediščina in grozi nevarnost za njeno poškodovanje ali uničenje. Priprava konservatorskega načrta se lahko zahteva, če je nameravani poseg kompleksen. Šteje se, da pogoji za izdajo kulturnovarstvenega soglasja niso potrebni, če zavod pogojev ni izdal v 30 dneh od vložitve vloge za iz-

dajo pogojev. V tem primeru se kot pogoji za pripravo projektno dokumentacije za poseg upoštevajo določbe akta o razglasitvi.

Vlogi za izdajo kulturnovarstvenega soglasja za poseg, za katerega je potrebno pridobiti gradbeno dovoljenje, je treba priložiti projektno dokumentacijo, ki jo za pridobitev projektnega soglasja predpisujejo predpisi, ki urejajo graditev. Če gre za poseg, za katerega ni potrebno gradbeno dovoljenje po predpisih o graditvi objektov, se vlogi priloži idejna zasnova. Če je tako določeno s kulturnovarstvenimi pogoji, je vlogi potrebno priložiti tudi dokazila o strokovni usposobljenosti izvajalcev specializiranih del. Kulturnovarstveno soglasje se lahko zavrne samo v primeru, da je poseg v neskladju s kulturnovarstvenimi pogoji, določenimi na podlagi četrtega odstavka 29. člena tega zakona. Šteje se, da je bilo soglasje izdano, če so bili kulturnovarstveni pogoji pridobljeni in če zavod ni odločil drugače v 15 dneh po vložitvi vloge za izdajo soglasja. Zavod lahko v kulturnovarstvenem soglasju določi način ravnanja v primerih najdb dediščine med posegom, način izvedbe del in način strokovnega nadzora nad njihovo izvedbo, vključno z načinom potrjevanja posameznih faz izvedbe.

Umetnostni, arhitekturni in etnološki spomeniki so:

1. **ŽELEZNIKI – MOST NA GRIVI**
(EŠD 5955), parcela št.: 709/5 (del: objekt mostu Na Grivi), k. o. 2071 – Železniki,
2. **ŽELEZNIKI – KAPELICA PRI HIŠI RACOVNIK 7**
(EŠD 5956), parcela št.: 661/5, k. o. 2071 – Železniki,
3. **ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 9**
(EŠD 5958), parcele št.: 674/1, 674/2, 757, vse k. o. 2071 – Železniki,
4. **ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 32**
(EŠD 5962), parceli št.: 674/6, 674/7, obe k. o. 2071 – Železniki,
5. **ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 33**
(EŠD 5963), parcela št.: 675/2 (del: stavba št. 356), k. o. 2071 – Železniki,
6. **ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 34**
(EŠD 5964), parcela št.: 675/3 (del: stavba št. 146), k. o. 2071 – Železniki,
7. **ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 36**
(EŠD 5965), parcela št.: 670/8, k. o. 2071 – Železniki,
8. **ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 37**
(EŠD 5966), parcela št.: 670/7 (del: stavba št. 149), k. o. 2071 – Železniki,
9. **ŽELEZNIKI – TOVARNA NIKO**
(EŠD 5967), parceli št.: 670/11 (del: stavbi št. 367 in 150 in južni del dvorišča), 670/4, obe k. o. 2071 – Železniki,
10. **ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 41**
(EŠD 5968), parcela št.: 670/9 (del: stavba št. 154), k. o. 2071 – Železniki,
11. **ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 44**
(EŠD 5969), parcela št.: 641/2 (del: stavba št. 157), k. o. 2071 – Železniki,
12. **ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 45**
(EŠD 5970), parcela št.: 626 (del: stavba št. 158), k. o. 2071 – Železniki,

13. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 47
(EŠD 5972), parcela št.: 618/3 (del: stavba št. 160),
k. o. 2071 - Železniki,
14. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 49
(EŠD 5973), parcela št.: 618/4 (del: stavba št. 162),
k. o. 2071 - Železniki,
15. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 50
(EŠD 5974), parcele št.: 639/14, 639/15, 639/16, 63-
9/2, 639/3, 708/1 (del parcele med parcelama št. 639/3
in 639/14), vse k. o. 2071 - Železniki,
16. ŽELEZNIKI - KAPELICA OB MOSTU NA KLOV-
ŽAH (EŠD 5977), parcela št.: 601/1 (del: objekt kape-
lice), k. o. 2071 - Železniki,
17. ŽELEZNIKI - MOST NA KLOVŽAH
(EŠD 5978), parcela št.: 709/5 (del: objekt mostu Na
Klovžah), k. o. 2071 - Železniki,
18. ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 15
(EŠD 5979), parcela št.: 15/5, k. o. 2071 - Železniki,
19. ŽELEZNIKI - CERKEV SV. ANTONA
(EŠD 2716), parcela št.: 19/3, k. o. 2071 - Železniki,
20. ŽELEZNIKI - RAZPELO OB ŽUPNIJSKI CERKVI
(EŠD 5980), parcela št.: 19/4 (del: vzhodni del dvorišča),
k. o. 2071 - Železniki,
21. ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 25
(EŠD 5981), parcela št.: 22/1 (del: stavba št. 192),
k. o. 2071 - Železniki,
22. ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 27
(EŠD 5982), parcela št.: 25/2 (del: stavba št. 194),
k. o. 2071 - Železniki,
23. ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 31
(EŠD 5983), parcela št.: 25/3 (del: stavba št. 198),
k. o. 2071 - Železniki,
24. ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 32
(EŠD 5984), parcela št.: 47/3 (del: stavba št. 199),
k. o. 2071 - Železniki,
25. ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 33
(EŠD 5985), parcele št.: 600/2, 600/3, 710 (severni del
vodnega zemljišča med parcelama 600/2 in 600/3),
vse k. o. 2071 - Železniki,
26. ŽELEZNIKI - KOZOLEC PRI HIŠI TRNJE 33
(EŠD 5986), parcela št.: 590/1 (del: stavba št. 295),
k. o. 2071 - Železniki,
27. ŽELEZNIKI - CERKEV SV. FRANČIŠKA KSAVE-
RIJA (EŠD 2717), parcele št.: 593/3, 593/4 (del: za-
hodni, osrednji del stavbe št. 298), 593/5,
vse k. o. 2071 - Železniki,
28. ŽELEZNIKI - KAPELICA NA PLAVŽU
(EŠD 5989), parcela št.: 696/13,
k. o. 2071 - Železniki,
29. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 11
(EŠD 5990), parcela št.: 86/3,
k. o. 2071 - Železniki,
30. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 12
(EŠD 9588), parcela št.: 86/5,
k. o. 2071 - Železniki,
31. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 27
(EŠD 5991), parcela št.: 733 (del: stavba št. 40),
k. o. 2071 - Železniki,
32. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 34
(EŠD 5992), parcela št.: 729/2 (del: stavba št. 47),
k. o. 2071 - Železniki,
33. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 39
(EŠD 5995), parcela št.: 112/4 (del: stavba št. 52),
k. o. 2071 - Železniki,
34. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 40
(EŠD 5996), parcela št.: 163/3 (del: stavba št. 53),
k. o. 2071 - Železniki,
35. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 47
(EŠD 5997), parcela št.: 114/3 (del: stavba št. 61),
k. o. 2071 - Železniki,
36. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 49
(EŠD 25446), parceli št.: 116/6, 116/7,
obe k. o. 2071 - Železniki,
37. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 55
(EŠD 5999), parcela št.: 119/1 (del: stavba št. 70),
k. o. 2071 - Železniki,
38. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 57
(EŠD 5998), parceli št.: 148/2, 148/3,
obe k. o. 2071 - Železniki,
39. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 58
(EŠD 6000), parcela št.: 148/5,
k. o. 2071 - Železniki,
40. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 60
(EŠD 6001), parcela št.: 131/4 (del: stavba št. 76),
k. o. 2071 - Železniki,
41. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 61
(EŠD 6002), parcela št.: 131/3 (del: stavba št. 322),
k. o. 2071 - Železniki,
42. ŽELEZNIKI - PLAVŽ
(EŠD 896), parcela št.: 719/15 (del: objekt plavža z
bližnjo okolico), k. o. 2071 - Železniki.

Zgodovinski spomeniki so:

1. ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA PADLIM
BORCEM PREŠERNOVE BRIGADE
(EŠD 6012), parcela št.: 39 (del: objekt skalne stene z
vzidano spominsko ploščo), k. o. 2071 - Železniki,
2. ČEŠNJICA - SPOMINSKA PLOŠČA PADLIM MED
NOB
(EŠD 6008), parcela št.: 30/18 (del: pročelje stavbe št.
875), k. o. 2062 - Studeno,
3. ŽELEZNIKI - SPOMENIK PADLIM MED NOB NA
TRNJU
(EŠD 6010), parcela št.: 696/12, k. o. 2071 - Železniki,
4. ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA ŽRTVAM
NOB NA POKOPALIŠČU
(EŠD 6011), parcela št.: 593/5 (del: grobna parcela s
spominsko ploščo ob zahodnem pokopališkem zidu),
k. o. 2071 - Železniki,
5. ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA SLAVISTU
DR. FRANCETU KOBLARJU
(EŠD 6005), parcela št.: 627/2
(del: pročelje stavbe št. 156), k.o. 2071 - Železniki,
6. ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA PISATELJU
JANKU MLAKARJU
(EŠD 6006), parcela št.: 618/4 (del: pročelje stavbe št.
162), k.o. 2071 - Železniki,
7. ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA DR. ANTO-
NU DERMOTI (EŠD 6007),
parcela št.: 86/3 (del: pročelje stavbe št. 350), k.o. 2071
- Železniki,

STROKOVNE PODLAGE za posamezne spomenike so dodatna priloga:

EŠD	IME ENOTE
5955	ŽELEZNIKI - MOST NA GRIVI
5956	ŽELEZNIKI - KAPELICA PRI HIŠI RACOVNIK 7
5958	ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 9
5962	ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 32
5963	ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 33
5964	ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 34
5965	ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 36
5966	ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 37
5967	ŽELEZNIKI - TOVARNA NIKO
5968	ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 41
5969	ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 44
5970	ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 45
5972	ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 47
5973	ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 49
5974	ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 50
5977	ŽELEZNIKI - KAPELICA OB MOSTU NA KLOVŽAH
5978	ŽELEZNIKI - MOST NA KLOVŽAH
5979	ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 15
2716	ŽELEZNIKI - CERKEV SV. ANTONA
5980	ŽELEZNIKI - RAZPELO OB ŽUPNIJSKI CERKVI
5981	ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 25
5982	ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 27
5983	ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 31
5984	ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 32
5985	ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 33
5986	ŽELEZNIKI - KOZOLEC PRI HIŠI TRNJE 33
2717	ŽELEZNIKI - CERKEV SV. FRANČIŠKA KSAVERIJA

EŠD	IME ENOTE
5989	ŽELEZNIKI - KAPELICA NA PLAVŽU
5990	ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 11
9588	ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 12
5991	ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 27
5992	ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 34
5995	ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 39
5996	ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 40
5997	ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 47
25446	ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 49
5999	ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 55
5998	ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 57
6000	ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 58
6001	ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 60
6002	ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 61
896	ŽELEZNIKI - PLAVŽ
6012	ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA PADLIM BORCEM
6008	ČEŠNJICA - SPOMINSKA PLOŠČA PADLIM V NOB
6010	ŽELEZNIKI - SPOMENIK PADLIM MED NOB NA TRNJU
6011	ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA ŽRTVAM NOB NA POKOPALIŠČU
6005	ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA SLAVISTU DR. FRANCETU KOBLARJU
6006	ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA PISATELJU JANKU MLAKARJU
6007	ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA DR. ANTONU DERMOTI

IV. Viri in literatura

- Fister, Peter s sodelavci (1993): *Strokovne osnove za prenovo starega jedra Železnikov - naselbinski sklop*. Univerza v Ljubljani.
- Košmelj, Vida (2007): *Železniki skozi čas*. Didakta, Radovljica.
- Pogačnik, Andrej (1996): *Varstvo in usmerjanje oblikovne podobe slovenskih mest*. Ministrstvo za okolje in prostor.
- Zupanc, Ciril (2005): Zbornik Selške doline, *Železne niti* 2, 2-2005, 125-133. Muzejsko društvo Železniki.
- Arhiv ZVKDS, OE Ljubljana.

Pripravile:

Petra Jernejec Babič
univ. dipl. kraj. arh.
konservatorska svetovalka

Damjana Pediček Terseglav
univ. dipl. etnologinja
konservatorska svetovalka

Aleksandra Renčelj Škedelj
univ. dipl. etnol. in kult. antrop.
konservatorica

Na podlagi 11., 12. in 13. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08) in 16. člena Statuta Občine Železniki (Uradni list RS, št. 46/09, 47/10) ter na predlog Zavoda za varstvo kulturne dediščine, Območne enote Ljubljana je Občinski svet Občine Železniki na 7. redni seji dne 15. 9. 2011 sprejel

ODLOK

o spremembah in dopolnitvah Odloka o razglasitvi starega jedra Železnikov za urbanistični in kulturni spomenik

1. člen

V Odloku o spremembah in dopolnitvah Odloka o razglasitvi starega jedra Železnikov za urbanistični in kulturni spomenik (Uradni list RS, št. 20/90) se 2. člen spremeni tako, da se glasi:

"Meja naselbinskega spomenika je vrisana na digitalnem katastrskem načrtu v merilu 1:3500 in na temeljnem topografskem načrtu v merilu 1:6500.

Meje umetnostnih, arhitekturnih in etnoloških spomenikov so vrisane na digitalnem katastrskem načrtu v merilu 1:10-00 in na temeljnem topografskem načrtu v merilu 1:5000. Izvirnike načrtov z zarisom varovanih območij in strokovne podlage za razglasitev, ki so sestavni del tega odloka, hranijo Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana, MK, Indok center in Občina Železniki."

2. člen

4., 5., 6., 7., 8., 9. in 10. člen se črtajo, nadomesti jih novi 4. člen, ki se glasi:

"(1) Velja takšno ravnanje s kulturnim spomenikom, ki upošteva in ohranja njegove kulturne vrednote in družbeni pomen, obvezno upoštevanje kulturnega spomenika v prostorskih aktih in prostorskih ukrepih, izdanih na podlagi predpisov o urejanju prostora.

(2) Za naselbinski spomenik velja varstveni režim, ki določa ohranjanje:

- parcelacije, komunikacijske mreže, razporeditev odprtih prostorov naselja,
- odnosov med posameznimi stavbami ter odnosov med stavbami in odprtim prostorom (lega, gostota objektov, razmerje med pozidanim in nepozidanim prostorom, gradbene linije, značilne funkcionalne celote),
- prostorsko pomembnejših naravnih prvin znotraj naselja (drevesa, vrtovi),
- podobe naselja v prostoru (stavbne mase, gabariti, oblike strešin, kritina – namesto skrilja betonski špičak ali grafitno sivi koničasto prirezan bobrovec),
- značilnih vedut, ki se odpirajo s posameznih ulic ali trgov na pomembne spomenike,
- odnosi med naseljem in okolico (vedute na naselje in pogledi iz njega),
- stavbno tkivo (prevladujoč stavbni tip, javna oprema, ulične fasade),
- prepoved vseh posegov v zemeljske plasti spomenika, razen pooblaščenim osebam, s predhodnim pisnim soglasjem zavoda.

(3) Za umetnostne, arhitekturne in etnološke spomenike velja varstveni režim, ki določa:

- ohranjanje in redno vzdrževanje kulturnih, umetnostnih, arhitekturnih in zgodovinskih ter arheoloških vrednot, v njihovi izvirnosti in neokrnjenosti tako na zunanjsčini kot v notranjsčini z vso izvirno slikarsko in stavbno opremo; v primeru okrnitve spomenika ali njegove opreme je potrebno zagotoviti vrnitev v prvotno stanje na stroške povzročitelja;
- zagotavljanje ustrezne namembnosti skladno z varovanimi vrednotami spomenika;
- strokovno prenovo okrnjenih izvirnih prvin arhitekture v smislu rekonstrukcije avtentične podobe spomenika;
- strokovno vzdrževanje in obnavljanje vseh neokrnjenih izvirnih prvin arhitekturne zasnove zunanjsčine in notranjsčine spomenika ter njegove opreme po načelu ohranjanja v obliki, legi, gabaritu, konstrukciji, materialu, strukturi in barvni podobi;
- prepoved spreminjanja varovanih vrednot arhitekturne zasnove zunanjsčine in notranjsčine ter notranje opreme z rušenjem in odstranjevanjem, kot tudi z nadzidavo, prezidavo in dodajanjem posameznih prvin;
- prepoved vseh posegov v zemeljske plasti spomenika, razen pooblaščenim osebam, s predhodnim pisnim soglasjem zavoda;
- zagotavljanje dostopa javnosti v obsegu, ki ne ogroža varovanja spomenika ter pravic lastnika.

(4) Spomeniki so zavarovani z namenom, da se:

- ohrani njihov pomen in raba,
- ohrani neokrnjenost arhitekturnih, likovnih in zgodovinskih vrednot,
- poveča njihova pričevalnost,
- predstavi kulturne vrednote spomenikov in situ in v medijih,
- vzpodbudi učno – predstavitveno in znanstveno raziskovalno delo.

(5) Na območju naselbinskega spomenika so dovoljeni:

- redna vzdrževalna oziroma investicijsko vzdrževalna dela,
- konservatorski in restavratorski posegi, v posameznih primerih izključno spomeniška funkcija,
- obnove, adaptacije predelanih objektov po prvotni zasnovi z maksimalnim upoštevanjem izvirne oblike in materialov, v izjemnih primerih diskretno oblikovanje sodobnih, normalnemu funkcioniranju potrebnih elementov,
- obvezne rekonstrukcije na mestu porušениh ali odstranjenih objektov razvalin, rekonstrukcija večjih kompleksov znotraj spomenika je možna le na osnovi že sprejete izvedbene dokumentacije, ki upošteva smernice pristojne strokovne službe. Navedeno velja za ureditvi trgov Na plavžu in pred cerkvijo sv. Antona, za kateri je že bilo izdano kulturnovarstveno soglasje,
- rušenje stavbe je možno izključno v primeru, ko sanacija ni več mogoča: dotrajanost ali poškodovanost, ki je ni mogoče odpraviti z običajnim sredstvi, ali če je ogroža varnost ljudi in premoženja; izdelati je potrebno strokovno dokumentacijo/raziskavo objekta z arhitekturnim posnetkom stanja,
- dozidave so možne izjemoma, ko pomeni tak poseg logi-

čen zaključek neke stavbne celote in ne ruši ravnovesja v naselju,

- združevanje ali delitev parcel z namenom ureditve nove regionalne ceste Podrošt-Češnjica skozi Železnike, ulice ali trga ter ureditve vodne infrastrukture za zagotavljanje poplavne varnosti Železnikov."

3. člen

11. člen se spremeni tako, da se novi 5. člen glasi:

"Za vsak poseg v spomenik ali njegove dele so v skladu z 28., 29. in 30. členom ZVKD-1 potrebni kulturnovarstveni pogoji in na njihovi podlagi kulturnovarstveno soglasje za posege pristojnega Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območne enote Ljubljana."

Dosedanji 12., 13., 14., 15. člen postanejo 6., 7., 8., 9. člen.

4. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 015-6/2011-014

Železniki, dne 15. septembra 2011

*Župan Občine Železniki
mag. Anton Luznar l.r.*

Na podlagi 13. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11, 30/11 odl. US) in 16. člena Statuta Občine Železniki (Uradni list RS, št. 46/09, 47/10) ter predloga Zavoda za varstvo kulturne dediščine št. 26/09 - DaP z dne 2. 3. 2012 je Občinski svet Občine Železniki na 12. redni seji dne 10. 5. 2012 sprejel

ODLOK

o spremembah in dopolnitvah Odloka o razglasitvi starega jedra Železnikov za urbanistični in kulturni spomenik

1. člen

V Odloku o razglasitvi starega jedra Železnikov za urbanistični in kulturni spomenik (Uradni list RS, št. 20/90, 25/90 in 75/11) se drugi in tretji odstavek 2. člena spreminita tako, da se glasita:

"Meje umetnostnih, arhitekturnih, etnoloških in zgodovinskih spomenikov so vrisane na digitalnem katastrskem načrtu v merilu 1:1000 in na temeljnem topografskem načrtu v merilu 1:5000.

Izvirnike načrtov z zarisom varovanih območij hranita Občina Železniki in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije."

2. člen

3. člen odloka se spremeni tako, da se glasi:

"3. člen

(1) Naselbinsko spomeniško območje Železnikov (EŠD 895) obsega naslednje parcele:

*96, *98, 100/2, 100/3, 102/2, 102/3, 103/2, 103/3, 103/5, 103/6, 103/7, 103/8, 103/9, 104, 105, 106, 107/1, 107/2, 108/1, 108/2, 108/3, 109, 11/53, 11/54, 110/1, 110/2, 112/1, 112/2, 112/3, 112/4, 112/5, 112/6, 114/1, 114/2, 114/3, 114/4, 114/5, 116/1, 116/10, 116/11, 116/2, 116/3, 116/4, 116/5, 116/6, 116/7, 116/8, 116/9, 118/1, 118/2, 118/3, 118/4, 118/5, 118/6, 118/7, 118/8, 119/1, 119/3, 119/4, 119/5, 119/6, 119/7, 120, 121, 123, 124, 126, 127, 129/1, 129/3, 129/4, 129/6, 129/7, 129/8, 13-0/2, 131/2, 131/3, 131/4, 131/5, 131/6, 14/4, 14/5, 14/6, 14/7, 141/2, 141/3, 141/4, 141/5, 143/2, 143/3, 148/2, 148/3, 148/4, 148/5, 149/2, 149/3, 15/14, 15/15, 15/16, 15/17, 15/18, 15/19, 15/3, 15/5, 152/2, 152/3, 152/4, 153/2, 153/3, 158/2, 158/3, 158/4, 158/5, 158/7, 158/8, 158/9, 159/2, 162/2, 162/3, 163/2, 163/3, 166/2, 166/3, 17/1, 17/2, 19/2, 19/3, 19/4, 19/5, 20/10, 20/11, 20/12, 20/13, 20/5, 20/6, 20/7, 20/8, 20/9, 22/1, 22/2, 22/3, 25/2, 25/3, 25/4, 25/5, 25/7, 27/2, 27/3, 30/1, 30/3, 30/4, 31/2, 31/3, 31/4, 34/3, 34/4, 34/5, 34/6, 42/1, 42/2, 42/3, 44/1, 44/2, 44/3, 47/2, 47/3, 47/4, 50, 51/10, 51/11, 51/12, 51/3, 51/4, 51/5, 51/6, 51/7, 51/8, 51/9, 581/2, 583, 584/1, 584/2, 584/3, 584/4, 584/5, 584/6, 586/1, 586/4, 586/5, 586/6, 590/1, 590/2, 590/3, 590/4, 593/1, 593/2, 593/3, 593/4, 593/5, 600/1, 600/2, 600/3, 600/4, 601/1, 601/2, 601/3, 601/4, 606/1, 606/2, 607, 609, 610, 613, 614, 615, 616/1, 616/2, 618/2, 618/3, 618/4, 618/5, 623/2, 623/4, 624/2, 626, 627/1, 627/2, 632/1, 632/2, 632/3, 632/4, 632/5, 635, 638/1, 638/2, 638/3, 639/1, 639/12, 639/13, 639/14, 639/15, 639/16, 639/2, 639/3, 639/4, 639/5, 639/8, 639/9, 641/1, 641/2, 642/1, 642/2, 646, 650/13, 650/14, 650/15, 650/2, 650/20, 650/21, 650/22, 650/23, 650/24, 650/25, 650/3, 650/4, 650/5, 650/6, 650/7, 650/8, 650/9, 657/1, 657/2, 657/3, 660, 661/1, 661/2, 661/3, 661/4, 661/5, 661/6, 661/7, 664/1, 665/1, 665/10, 665/11, 665/12, 665/5, 665/6, 665/7, 66-5/8, 665/9, 667/2, 667/5, 667/6, 670/10, 670/11, 670/12, 670/13, 670/14, 670/15, 670/16, 670/2, 670/3, 670/4, 670/5, 670/7, 670/8, 670/9, 674/1, 674/2, 674/3, 674/4, 674/5, 674/6, 674/7, 675/1, 675/2, 675/3, 696/1 (del), 696/10 (del), 696/12, 696/13, 696/14, 696/15, 696/16, 696/2, 696/20, 696/21, 696/22, 696/23, 696/24, 696/26, 696/27, 696/28, 696/5 (del), 705/1, 705/2, 705/3, 706, 708/1, 708/2, 708/3, 708/4, 709/5 (del), 709/6, 709/7, 709/8, 710, 711, 712/1 (del), 712/10, 712/11, 712/12, 712/13, 712/14, 712/16, 712/18, 712/19, 712/2, 712/20, 712/21, 712/3, 712/4, 712/5, 712/6, 712/7, 712/8, 712/9, 715, 719/14, 719/15, 719/16, 719/17, 719/2, 719/4, 719/7, 719/8, 729/1, 729/2, 730/1, 730/2, 730/3, 731/1, 731/2, 731/3, 731/4, 733, 734, 742, 747, 75/2, 75/3, 75/4, 757, 758, 77, 78, 81/2, 82/2, 85/1, 85/2, 86/1, 86/2, 86/3, 86/4, 86/5, 86/6, 90/2, 95/2, 95/3, 97/2, vse k. o. 2071 - Železniki.

(2) Umetnostni, arhitekturni in etnološki spomeniki so:

1. ŽELEZNIKI - MOST NA GRIVI
(EŠD 5955), parcela št.: 709/5
(del: objekt mostu Na Grivi),
k. o. 2071 - Železniki,
2. ŽELEZNIKI - KAPELICA PRI HIŠI RACOVNIK 7
(EŠD 5956), parcela št.: 661/5,
k. o. 2071 - Železniki,
3. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 9
(EŠD 5958), parcele št.: 674/1, 674/2, 757,
vse k. o. 2071 - Železniki,
4. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 32
(EŠD 5962), parceli št.: 674/6, 674/7,
obe k. o. 2071 - Železniki,
5. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 33
(EŠD 5963), parcela št.: 675/2 (del: stavba št. 356),
k. o. 2071 - Železniki,
6. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 34
(EŠD 5964), parcela št.: 675/3 (del: stavba št. 146),
k. o. 2071 - Železniki,
7. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 36
(EŠD 5965), parcela št.: 670/8,
k. o. 2071 - Železniki,
8. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 37
(EŠD 5966), parcela št.: 670/7 (del: stavba št. 149),
k. o. 2071 - Železniki,
9. ŽELEZNIKI - TOVARNA NIKO
(EŠD 5967), parceli št.: 670/11 (del: stavbi št. 367 in
150 in južni del dvorišča), 670/4,
obe k. o. 2071 - Železniki,
10. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 41
(EŠD 5968), parcela št.: 670/9 (del: stavba št. 154),
k. o. 2071 - Železniki,
11. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 44
(EŠD 5969), parcela št.: 641/2 (del: stavba št. 157),
k. o. 2071 - Železniki,
12. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 45
(EŠD 5970), parcela št.: 626 (del: stavba št. 158),
k. o. 2071 - Železniki,
13. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 47
(EŠD 5972), parcela št.: 618/3 (del: stavba št. 160),
k. o. 2071 - Železniki,
14. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 49
(EŠD 5973), parcela št.: 618/4 (del: stavba št. 162),
k. o. 2071 - Železniki,
15. ŽELEZNIKI - HIŠA RACOVNIK 50
(EŠD 5974), parcele št.: 639/14, 639/15, 639/16,
639/2, 639/3, 708/1 (del parcele med parcelama št.
639/3 in 639/14),
vse k. o. 2071 - Železniki,
16. ŽELEZNIKI - KAPELICA OB MOSTU NA
KLOVŽAH
(EŠD 5977), parcela št.: 601/1 (del: objekt kapelice),
k. o. 2071 - Železniki,
17. ŽELEZNIKI - MOST NA KLOVŽAH
(EŠD 5978), parcela št.: 709/5
(del: objekt mostu Na Klovžah),
k. o. 2071 - Železniki,
18. ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 15
(EŠD 5979), parcela št.: 15/5,
k. o. 2071 - Železniki,
19. ŽELEZNIKI - CERKEV SV. ANTONA
(EŠD 2716), parcela št.: 19/3,
k. o. 2071 - Železniki,
20. ŽELEZNIKI - RAZPELO OB ŽUPNIJSKI CERKVI
(EŠD 5980), parcela št.: 19/4 (del: vzhodni del dvoriš-
ča), k. o. 2071 - Železniki,
21. ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 25
(EŠD 5981), parcela št.: 22/1 (del: stavba št. 192),
k. o. 2071 - Železniki,
22. ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 27
(EŠD 5982), parcela št.: 25/2 (del: stavba št. 194),
k. o. 2071 - Železniki,
23. ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 31
(EŠD 5983), parcela št.: 25/3 (del: stavba št. 198),
k. o. 2071 - Železniki,
24. ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 32
(EŠD 5984), parcela št.: 47/3 (del: stavba št. 199),
k. o. 2071 - Železniki,
25. ŽELEZNIKI - HIŠA TRNJE 33
(EŠD 5985), parcele št.: 600/2, 600/3, 710
(severni del vodnega zemljišča med parcelama
600/2 in 600/3),
vse k. o. 2071 - Železniki,
26. ŽELEZNIKI - KOZOLEC PRI HIŠI TRNJE 33
(EŠD 5986), parcela št.: 590/1 (del: stavba št. 295),
k. o. 2071 - Železniki,
27. ŽELEZNIKI - CERKEV SV. FRANČIŠKA KSAVERIJA
(EŠD 2717), parcele št.: 593/3, 593/4
(del: zahodni, osrednji del stavbe št. 298), 593/5,
vse k. o. 2071 - Železniki,
28. ŽELEZNIKI - KAPELICA NA PLAVŽU
(EŠD 5989), parcela št.: 696/13,
k. o. 2071 - Železniki,
29. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 11
(EŠD 5990), parcela št.: 86/3,
k. o. 2071 - Železniki,
30. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 12
(EŠD 9588), parcela št.: 86/5,
k. o. 2071 - Železniki,
31. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 27
(EŠD 5991), parcela št.: 733 (del: stavba št. 40),
k. o. 2071 - Železniki,
32. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 34
(EŠD 5992), parcela št.: 729/2 (del: stavba št. 47),
k. o. 2071 - Železniki,
33. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 39
(EŠD 5995), parcela št.: 112/4 (del: stavba št. 52),
k. o. 2071 - Železniki,
34. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 40
(EŠD 5996), parcela št.: 163/3 (del: stavba št. 53),
k. o. 2071 - Železniki,
35. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 47
(EŠD 5997), parcela št.: 114/3 (del: stavba št. 61),
k. o. 2071 - Železniki,

36. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 49 (EŠD 25446), parceli št.: 116/6, 116/7, obe k. o. 2071 - Železniki,
37. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 55 (EŠD 5999), parcela št.: 119/1 (del: stavba št. 70), k. o. 2071 - Železniki,
38. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 57 (EŠD 5998), parceli št.: 148/2, 148/3, obe k. o. 2071 - Železniki,
39. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 58 (EŠD 6000), parcela št.: 148/5, k. o. 2071 - Železniki,
40. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 60 (EŠD 6001), parcela št.: 131/4 (del: stavba št. 76), k. o. 2071 - Železniki,
41. ŽELEZNIKI - HIŠA NA PLAVŽU 61 (EŠD 6002), parcela št.: 131/3 (del: stavba št. 322), k. o. 2071 - Železniki,
42. ŽELEZNIKI - PLAVŽ (EŠD 896), parcela št.: 719/15 (del: objekt plavža z bližnjo okolico), k. o. 2071 - Železniki.

(3) Zgodovinski spomeniki so:

1. ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA PADLIM BORCEM PREŠERNOVE BRIGADE (EŠD 6012), parcela št.: 39 (del: objekt skalne stene z vzdano spominsko ploščo), k. o. 2071 - Železniki,
2. ČEŠNJICA - SPOMINSKA PLOŠČA PADLIM MED NOB (EŠD 6008), parcela št.: 30/18 (del: pročelje stavbe št. 875), k. o. 2062 - Studeno,
3. ŽELEZNIKI - SPOMENIK PADLIM MED NOB NA TRNJU (EŠD 6010), parcela št.: 696/12, k. o. 2071 - Železniki,
4. ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA ŽRTVAM NOB NA POKOPALIŠČU (EŠD 6011), parcela št.: 593/5 (del: grobna parcela s spominsko ploščo ob zahodnem pokopališkem zidu), k. o. 2071 - Železniki,
5. ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA SLAVISTU DR. FRANCETU KOBLARJU (EŠD 6005), parcela št.: 627/2 (del: pročelje stavbe št. 156), k. o. 2071 - Železniki,

6. ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA PISATELJU JANKU MLAKARJU (EŠD 6006), parcela št.: 618/4 (del: pročelje stavbe št. 162), k. o. 2071 - Železniki,
7. ŽELEZNIKI - SPOMINSKA PLOŠČA DR. ANTONU DERMOTI (EŠD 6007), parcela št.: 86/3 (del: pročelje stavbe št. 350), k. o. 2071 - Železniki."

3. člen

Napovednik tretjega odstavka 4. člena se spremeni tako, da se glasi:

"(3) Za umetnostne, arhitekturne, etnološke in zgodovinske spomenike velja varstveni režim, ki določa:"

Dodajo se nova osma, deveta in deseta alineja, ki se glasijo:

- avtentičnost lokacije;
- materialno substanco in fizično pojavnost objekta ali drugih nepremičnin;
- vsebinski in prostorski kontekst območja z okolico ter vedute."

4. člen

6. člen odloka se spremeni tako, da se glasi:

"6. člen

Pristojno sodišče po uradni dolžnosti zaznamuje v zemljiški knjigi status kulturnega spomenika na parcelah, navedenih v drugem in tretjem odstavku 3. člena tega odloka. Status naselbinskega spomeniškega območja se v zemljiški knjigi ne zaznamuje."

5. člen

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 015-4/2012-015

Železniki, dne 10. maja 2012

*Župan Občine Železniki
mag. Anton Luznar l.r.*

UTEMELJITVE RAZGLASITEV ZA POSAMEZNE KULTURNE SPOMENIKE

Umetnostni, arhitekturni in etnološki spomeniki

Most Na Grivi

ŽELEZNIKI – MOST NA GRIVI

(EŠD 5955), parcela št.: 709/5 (del: objekt mostu Na Grivi), k. o. 2071 – Železniki

Enoločni kamniti most čez Selško Soro, zgrajen 1840.

Šrajeva kapelica

ŽELEZNIKI – KAPELICA PRI HIŠI RACOVNIK 7

(EŠD 5956), parcela št.: 661/5, k. o. 2071 – Železniki

Neorenesančna kapelica zaprtega tipa, zgrajena 1892 po zaobljubi cerkovnika Franca Šraja v spomin na boje slovenskih vojakov ob zasedbi Bosne in Hercegovine 1878. V notranjosti je marmorni oltarček z lesenim okvirom in mavčnim kipom Srca Marijinega.

Racovnik 9

ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 9

(EŠD 5958), parcele št.: 674/1, 674/2, 757, vse k. o. 2071 – Železniki

Kompleks sestavljajo nadstropna fužinarska hiša s kaščo (tloris v obliki črke L) s stavbnimi elementi od. 16. do 19. stoletja, nadstropno gospodarsko poslopje – magacin (nekdanje skladišče za žeblje) in velik s kamnito ograjo obdan vrt. Poldetova ali Jegličeva hiša je ena najdragocenejših hiš v Železnikih od koder izhaja rod Globočnikov, ki so bili med najpomembnejšimi lastniki fužin in posestniki v kraju. Kompleks je v celoti obnovljen in s svojo dragoceno notranjo opremo priča o nekdanjem življenju in delu fužinarjev.

Racovnik 32

ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 32

(EŠD 5962), parceli št.: 674/6, 674/7,
obe k. o. 2071 – Železniki

Enonadstropna fužinarsko-stanovanjska hiša z domačim imenom Jožefova z manjšim nadstropnim gospodarskim poslopjem na južni strani. Hiša je bila zasnovana v 18. stoletju in ponovno pozidana po velikem požaru leta 1822. V notranjosti so ohranjeni obokani prostori in bogata hišna oprema, portal in okna so iz 19. stol., streha pokrita s skriljem. Kompleks je v celoti obnovljen in s svojo dragoceno notranjo opremo priča o nekdanjem življenju in delu fužinarjev.

Racovnik 33

ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 33

(EŠD 5963), parcela št.: 675/2 (del: stavba št. 356),
k. o. 2071 – Železniki

Lenartova hiša je enonadstropna, triosna, v osnovi značilna fužinarska hiša z vežo ob strani ter stanovanjskimi in gospodarskimi prostori na drugi strani. Po izročilu naj bi bila zgrajena leta 1793, v 20. stol. predelana. Ohranjen je le en kletni križni obok in polkrožna niša s kipcem (hišnim znamenjem) na fasadi. S sosednjo Levičnikovo hišo tvori manjši trg.

Racovnik 34

ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 34

(EŠD 5964), parcela št.: 675/3 (del: stavba št. 146),
k. o. 2071 – Železniki

Levičnikova hiša je po svoji zasnovi značilna fužinarska stavba s stransko vežo. Bila je last fužinarja Levičnika, kasneje njegovega sina slovenskega učitelja, pesnika, kronista in župana Jožefa Levičnika. Je nadstropna štiriosna stavba, združena s sosednjo Lenartovo hišo. Na čelni fasadi je ohranjeno gotško profilirano kamnito okno, ki je med najstarejšimi v Železnikih, kar kaže na izvor v 16. stoletju. Na sklepniku bogato profiliranega portala je napis GMN. Hiša je v celoti obnovljena in izjemno pričevalna z ohranjeno prostorsko zasnovo in arhitekturnimi detajli.

Racovnik 36

ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 36

(EŠD 5965), parcela št.: 670/8, k. o. 2071 – Železniki

Nekdaj Kaludrovčeva hiša, ki je po zasnovi mogočna enonadstropna fužinarska hiša, nekoč v lasti Globočnikov, je med obema vojnama dobila ime Kasarna po orožniški postaji. Na osnovi ohranjenih obokanih prostorov, predvsem v kleti in raščenege tlorisa domnevamo, da je zasnova hiše iz 17. stoletja, letnica 1822 na sklepniku kvalitetnega kamnitega portala pa kaže na predelavo po velikem požaru. Zunanost hiše je obnovljena, delno so ohranjeni in restavrirani šivani robovi na vogalih hiše. Hiša je pomembna predvsem s stavbno razvojnega vidika in zaradi množice ohranjenih kvalitetnih kamnoseških detajlov.

Racovnik 37

ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 37

(EŠD 5966), parcela št.: 670/7 (del: stavba št. 149), k. o. 2071 – Železniki

Za hišo pri Požbec ali Steinmetzovo hišo nimamo konkretnih zgodovinskih podatkov o času nastanka. Glede na obokanost kletnega prostora verjetno zasnovana v 17. stol. in postopno raščena (iz večih stavbnih enot) do konca 19. stol. Hiša je nadstropna z zamaknjeno fasado na vhodni strani – skrito za sosednjim objektom Racovnik 36, kar je posledica gradbenih posegov ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja v neposredni bližini. Kamniti detajli (okenski okviri, portal) so izredno kvalitetni. Hiša je še krita s skriljem.

Tovarna Niko

ŽELEZNIKI – TOVARNA NIKO

(EŠD 5967), parceli št.: 670/11 (del: stavbi št. 367 in 150 in južni del dvorišča), 670/4, obe k. o. 2071 – Železniki

Nekdanje Egrovo gospodarsko poslopje – goveji hlev, garaže za kočije in vodno elektrarno, ki je sodilo k hiši Racovnik 41 in bilo zgrajeno v drugi polovici 19. stoletja, je Zadruga kovinarjev leta 1946 preuredila v obrtno tovarniški industrijski objekt, katerega oblikovanje strehe nekoliko spominja na ljubljansko Pivovarno in še nekaj podobnih objektov po Sloveniji. Stavba je razmeroma kvalitetno oblikovana in po svojem namenu edinstvena industrijska stavba v Železnikih.

Racovnik 41

ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 41

(EŠD 5968), parcela št.: 670/9 (del: stavba št. 154), k. o. 2071 – Železniki

Egrova ali Johanova hiša sodi med najpomembnejše in največje hiše v Železnikih. Jakob Globočnik naj bi leta 1838 takrat že delno propadlo graščino, zasnovano na prelomu 16. in 17. stol. (obokane kleti, konzolno nadstropje), ki jo omenja že Valvasor, prezidal in povečal za najstarejšega sina Johana. Portal in kovana vrata sta iz 19. stoletja, ko je bila hiša tudi razširjena po vsej južni stranici - v pritličju in nadstropju dvoriščne fasade so bile zgrajeni mogočni arkadni hodniki. Po delni obnovi fasad se je rekonstruirala originalna poslikava s pilastri. Okenke odprtine so skoraj v celoti spremenjene, ohranjeni sta le dve polkrožni niši za kipca. Notranjost je danes že precej predelana, ob koncu 19. stoletja, ko je posest od Johana Globočnika prevzel njegov pisar in oskrbnik Novak pa je bila najmoderneje opremljena hiša z vodovodom, kopalnico, prvim angleškim straniščem v Železnikih in z velikimi saloni.

ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 44

(EŠD 5969), parcela št.: 641/2 (del: stavba št. 157),
k. o. 2071 – Železniki

Hrovatova in po prvi svetovni vojni imenovana Logarčkova hiša je nadstropna petosna fužinarska hiša s pritličnimi skladiščnimi prostori. V notranjosti sta ohranjeni obokani veži in stopnišče s stebrom, kar kaže na izvor v 17. ali 18. stoletju. Na polkrožnem portalu je letnica 1787. Stavba je rojstna hiša dveh znamenitih Slovencev – dr. Blaža Crobatha, Prešernovega prijatelja in advokata in Antona Koblarja, duhovnika, arhivista in zgodovinarja.

ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 45

(EŠD 5970), parcela št.: 626 (del: stavba št. 158),
k. o. 2071 – Železniki

Posamezni ohranjeni stavbni elementi v fužinarski hiši pri Bogarju, predvsem obokani prostori, kažejo na izvor v 16. stoletju (okna s posnetim robom) in postopno rast od 17. do konca 18. stoletja (biforno okno z letnico 1793). Enostaven portal je datiran z letnico 1925. Zatrep je opažen z deskami s svetlobnimi linami, kar je bil verjetno pogost element na hišah v Železnikih pred velikim požarom leta 1822. Hiša je še krita s skriljem. Stavba nastala na srednjeveški zasnovi je pomemben sestavni del strnjene ulične pozidave na južni strani Racovnika.

ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 47

(EŠD 5972), parcela št.: 618/3 (del: stavba št. 160),
k. o. 2071 – Železniki

Antonovo hišo je leta 1860 kupil fužinar in posestnik Anton Globočnik od fužinarja Jožefa Martinčiča. V pritličju je bil magacin in trgovina, kjer so kovači kupovali pri svojem delodajalcu hrano s posebnimi kovinskimi ploščicami, v nadstropju pa pisarne in veliki saloni. V razvojnem pomenu predstavlja Antonova hiša pomemben in nazoren primer združevanja dveh starejših (17. in 18. stol.) stavb v novo celoto, s svojo velikostjo in mestnim videzom pa daje močan poudarek temu dela naselja.

ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 49

(EŠD 5973), parcela št.: 618/4 (del: stavba št. 162),
k. o. 2071 – Železniki

Drožjeva, nekoč Matejkovčeva hiša je velika nadstropna štiriosna fužinarska hiša z začetka 18. stoletja (ohranjeni oboki, portal, okenski okviri), sredi 19. stol. povečana. Rojstna hiša pisatelja Janka Mlakarja (1874 - 1953). Med obema vojnoma je bila v njej šola.

Racovnik 50

ŽELEZNIKI – HIŠA RACOVNIK 50

(EŠD 5974), parcele št.: 639/14, 639/15, 639/16, 639/2, 639/3, 708/1 (del parcele med parcelama št. 639/3 in 639/14), vse k. o. 2071 – Železniki

Kompleks sestavlja velika nadstropna Pobčeva hiša in gospodarsko poslopje za njo. Hiša je zasnovana v sredini ali v drugi polovici 18. stoletja. Ohranjene so obokane kleti in veže, v nadstropju na stropu štukatura sv. Duha in izjemen hišni inventar. Leta 1898 je bil vgrajen nov kamnit portal in rezljana lesena vrata z motivom vola, kar je ponazarjalo hišno dejavnost – mesnico. Ob prenovi fasad se je obnovil napis nad vhodnimi vrati F. Košmelj – mesar. V gospodarskem poslopju je ohranjen obokan hlev in senik v nadstropju.

Kapelica Na Klovžah

ŽELEZNIKI – KAPELICA OB MOSTU NA KLOVŽAH

(EŠD 5977), parcela št.: 601/1 (del: objekt kapelice), k. o. 2071 – Železniki

Kapelica (sprva imenovana Blažičeva, kasneje Globočnikova) je neoromanska kapelica odprtega tipa, ki so jo dali 1894 (v spomin na starše in sestre) sezidati bratje Globočnik. Prvotno sliko Trpečega Kristusa je izdelal Ivan Gosar; pozneje so jo zamenjali s kipom Josipa Grošlja, še kasneje pa s sliko Josipa Grošlja; naslednjo sliko je izdelal Rudolf Otto, ko je dotrajala je sedanjo naslikal Jurij Kalan. Kapelica je bila večkrat obnovljena, zadnjič po poplavi 2007.

Most Na Klovžah

ŽELEZNIKI – MOST NA KLOVŽAH

(EŠD 5978), parcela št.: 709/5 (del: objekt mostu Na Klovžah), k. o. 2071 – Železniki

Enoločni kamniti most čez Selško Soro, zgrajen 1837 in obnovljen po poplavi 2007.

Trnje 15

ŽELEZNIKI – HIŠA TRNJE 15

(EŠD 5979), parcela št.: 15/5, k. o. 2071 – Železniki

Štalčeva hiša je nadstropna petosna fužinarska hiša z ohranjenimi pilastri in motivi štirilistov med okni. Konkretnih podatkov o času nastanka stavbe ne poznamo. Oblika ohranjenih obokov kaže na 18. stoletje, fasadna dekoracija na čas po požaru leta 1822. Kamniti portal iz rožnatega konglomerata je datiran z letnico 1881, streha je krita s skrilmjem in ima v osrednji osi ohranjeno majhno mansardno okno. Med obema vojnama je bila v hiši občinska pisarna in dva razreda osnovne šole. Po drugi svetovni vojni, ko sta bili uničeni dve hiši, ki sta ustvarjali manjši trg, je Štalčeva hiša dobila markantno in osrednjo lego na trgu Trnje.

Cerkev Sv. Antona

ŽELEZNIKI – CERKEV SV. ANTONA

(EŠD 2716), parcela št.: 19/3, k. o. 2071 – Železniki,

Cerkev je bila zgrajena med 1872 - 1874 v neorenesančnem slogu na mestu 1822 pogorele predhodnice. Načrt je izdelal ljubljanski stavbni mojster Faleschini, po predlogi Štefana Šubica. V požaru 1944 je bil uničen zvonik in leta 1997 rekonstruiran v prvotno stanje.

Razpelo ob cerkvi

ŽELEZNIKI – RAZPELO OB ŽUPNIJSKI CERKVI

(EŠD 5980), parcela št.: 19/4 (del: vzhodni del dvorišča), k. o. 2071 – Železniki

Leseno razpelo s sedlasto oblikovano strešico in z večjim polihromiranim korpusom Kristusa z bogato drapirano opasnico.

Trnje 25

ŽELEZNIKI – HIŠA TRNJE 25

(EŠD 5981), parcela št.: 22/1 (del: stavba št. 192),
k. o. 2071 – Železniki

Dagarinova hiša stoji ob mostu Na Klovžah in ima izreden prostorski pomen na trgu Trnje. Stavbna zasnova verjetno izhaja iz 17. stoletja, po izumrtju družine Dagarin sta jo kupila trgovca Demšar, zato je bila v hiši precej časa trgovina, pošta in trafika. Hiša je enonadstropna, ima kvaliteten portal, značilen za 19. stoletje, streha je krita s skriljem – na njej je še eno redkih ohranjenih bifornih mansardnih oken. Na dvoriščni fasadi je bila konec 19. stoletja zgrajena zastekljena veranda, značilna za boljše meščanske hiše.

Trnje 27

ŽELEZNIKI – HIŠA TRNJE 27

(EŠD 5982), parcela št.: 25/2 (del: stavba št. 194),
k. o. 2071 – Železniki

Thalerjeva nadstropna petosna fužinarska stavba z obokanimi skladiščnimi prostori v pritličju izvira iz 17. in 18. stoletja. Sredi 19. stoletja (letnica na kamnitem portalu 1854) je bila verjetno nadzidana. V notranjosti so ohranjeni obokana klet in del veže ter kamnit steber ob stopnišču. Ostrešje in fasadne površine so obnovljene.

Trnje 31

ŽELEZNIKI – HIŠA TRNJE 31

(EŠD 5983), parcela št.: 25/3 (del: stavba št. 198),
k. o. 2071 – Železniki

Klopčarjeva hiša je nadstropna stavba, zasnovana v 17. stol., predelana v 18. stol. (letnica 1755 na baročnem portalu). S čelno fasado je obrnjena na cesto, v zatrepnem delu je med oknoma polkrožna niša za kipec (hišno znamenje). Stavba ima značilno tlorisno zasnovo z vežo ob strani in z gospodarskimi poslopji v pritličju ter bivalnimi v nadstropju. Pokriva jo dvokapna streha na čop.

Trnje 32

ŽELEZNIKI – HIŠA TRNJE 32

(EŠD 5984), parcela št.: 47/3 (del: stavba št. 199),
k. o. 2071 – Železniki

Torkarjeva nadstropna štiriosna fužinarska hiša hiša stoji v strnjeno pozidanem uličnem nizu. Glede na obokanost prostorov je verjetno zasnovana v 17. stol., in predelana v 18. stol. Hiša ima skrilnato streho, ohranjeno je biforno mansardno okno, umetelno obloženo s skrili.

Trnje 33

ŽELEZNIKI – HIŠA TRNJE 33

(EŠD 5985), parcele št.: 600/2, 600/3, 710 (severni del vodnega zemljišča med parcelama 600/2 in 600/3), vse k. o. 2071 – Železniki

Hiša z nekdanjim mlinom v pritličju in z žago za mlinščico je najstarejša hiša v Železnikih, ki ni povsem pogorela v velikih požarih v letih 1620 in 1822, saj je stala na otoku med Soro in vodnim kanalom. Zgradili naj bi jo furlanski kovači leta 1614 neposredno po Homanovi hiši v Škofji Loki. Dobila je ime Plnada (Palmada) v spomin na Palmanovo v Furlaniji. Stanovanjska hiša z novim prizidkom je obnovljena, ohranjeni so vsi obokani prostori, kamnoseški elementi in poslikave v notranjosti in na fasadi. Pokriva jo skriljasta kritina, rekonstruiran je eden od nekdanj dveh vogalnih stolpičev, pod katerim sta ohranjeni dve reliefni figuri – medveda in leva. Ves mlinski mehanizem in inventar sta ohranjena in bosta vrnjena na svoje izvirno mesto v pritličju. Ob bajerju je nekoč deloval vigenjc, ki so ga kasneje (načrti iz leta 1904) predelali v žago venecijanko.

Kozolec pri Trnje 33

ŽELEZNIKI – KOZOLEC PRI HIŠI TRNJE 33

(EŠD 5986), parcela št.: 590/1 (del: stavba št. 295), k. o. 2071 – Železniki

Regionalno značilno oblikovan kozolec - toplar, postavljen med leti 1825 – 1869, sodi k hiši Trnje 33. Na vsaki strani ima po štiri iz kamna zidane masivne stebre in tri okna. Pokriva ga skrilnata dvokapnica.

Cerkev sv. Frančiška Ksaverija

ŽELEZNIKI – CERKEV SV. FRANČIŠKA KSAVERIJA

(EŠD 2717), parcele št.: 593/3, 593/4 (del: zahodni, osrednji del stavbe št. 298), 593/5, vse k. o. 2071 – Železniki

Baročna pokopališka cerkev je bila zgrajena 1706. Ladja in prezbiterij sta banjasto obokana; 1857 je obok prezbiterija in slavo-ločno steno poslikal Štefan Šubic. Okoli cerkve so začeli pokopavati na začetku 19. stol.

Kapelica Na Plavžu

ŽELEZNIKI – KAPELICA NA PLAVŽU

(EŠD 5989), parcela št.: 696/13, k. o. 2071 – Železniki,

Kapelica zaprtega tipa z dvokapno strešico, zgrajena 1877. V notranjosti je oltar s kipi: Marija z Jezusom, Sveta Ana, Sveti Joahim. Obnovljena med 2005 - 2007.

Na Plavžu 11

ŽELEZNIKI – HIŠA NA PLAVŽU 11

(EŠD 5990), parcela št.: 86/3, k. o. 2071 – Železniki

Točnih zgodovinskih podatkov o nastanku Dermotove hiše nimamo, znano pa je, da se je v sredini 19. stoletja iz stare škofjeloške družine usnjarjev v Železnike preselil Jurij Dermota, ki je tu nadaljeval obrt in hišo, verjetno zasnovano v 17. stoletju, prezidal ter povečal. Pred drugo svetovno vojno je bil obrat v hiši že skoraj že mala tovarna. Hiša je v celoti prenovljena. V njej je bil rojen dr. Anton Dermota, pravnik in publicist.

Na Plavžu 12

ŽELEZNIKI – HIŠA NA PLAVŽU 12

(EŠD 9588), parcela št.: 86/5, k. o. 2071 – Železniki

Tudi o nastanku Kovačeve hiše nimamo točnih podatkov, po ohranjenih obokanih prostorih in tlorisni zasnovi pa lahko sodimo, da je nastala do konca 17. stoletja. Ob prenovi fasad je bila odkrita bogata poslikava iz leta 1767. Portal je datiran z letnico 1819, ko je nastala tudi freska Križanja na vhodni strani.

Na Plavžu 27

ŽELEZNIKI – HIŠA NA PLAVŽU 27

(EŠD 5991), parcela št.: 733 (del: stavba št. 40),
k. o. 2071 – Železniki

Nadstropna petosna fužinarska hiša pri Lukelnu je dobila domače ime po Luku – imenu, ki ga je imel v vsaki generaciji eden od sinov. Glede na obokanost kletnih prostorov je bila verjetno zasnovana v 17. stol. in pozneje večkrat adaptirana. Hiša ima skrilnato streho, dva vhoda in arkadno dvorišče.

Na Plavžu 34

ŽELEZNIKI – HIŠA NA PLAVŽU 34

(EŠD 5992), parcela št.: 729/2 (del: stavba št. 47),
k. o. 2071 – Železniki

Hiša je imenovana Opalta po prodajalni tobaka, ki je bila v pritličju in je edina datirana hiša iz 16. stoletja v Železnikih. Nad kletnim oknom na severni fasadi je vklesana letnica 1513 in napis Jergmavrer (gradbenik). Južni krak hiše, kjer sta arkadna hodnika v pritličju in nadstropju je bil zgrajen verjetno v 18. stoletju. Notranja zasnova je neznatna za Železnike in je posledica mnogih dozidav in prezidav. Hiša je obnovljena, na fasadah so rekonstruirani poslikani šivani robovi. Pomembna je zaradi stavbnega razvoja in zaradi izjemne lege, ki optično zapira trg Na Logu.

Na Plavžu 39

ŽELEZNIKI – HIŠA NA PLAVŽU 39

(EŠD 5995), parcela št.: 112/4 (del: stavba št. 52),
k. o. 2071 – Železniki

Warlnova ali Barglnova hiša, ki je bila nekdaj v lasti pomembne fužinarske družine Warl, se že po zunanosti loči od ostalih hiš z edinim ohranjenim konzolnim pomolom (erkerjem) na JZ vogalu hiše. Z njega so fužinarji ob nedeljah oznanjali, kaj se bo naslednji teden kovalo. Na stari vratni prekladi je ohranjena verjetna letnica nastanka hiše – 1638, obokani prostori iz 17. in 18. stoletja, nekaj kamnitih okenskih okvirjev, kvalitetno stopnišče in renesančni vhodni portal (posnet na ajdovo zrno, edini take vrste v Železnikih). Nekaj neustreznih posegov je bilo v 20. stoletju. Dvoriščno stran hiše so nekdaj zaključevale arkade. Na fasadah so bili rekonstruirani šivani robovi iz časa nastanka hiše in fasadna dekoracija iz ostalih obdobj.

Na Plavžu 40

ŽELEZNIKI – HIŠA NA PLAVŽU 40

(EŠD 5996), parcela št.: 163/3 (del: stavba št. 53),
k. o. 2071 – Železniki

Nadstropna Lencova, nekdaj Jozbecova hiša stoji v najožji ulični liniji v skupini objektov, ki so orientirani s čelno fasado na cesto in je bila, glede na obokane kletne prostore, zasnovana v 18. stol. Fasade so zaradi zamenjave vseh oken in portala likovno zanemarljive. V hiši so stanovale kovaške družine. Je rojstna hiša literarnega zgodovinarja, prevajalca in gledališkega kritika dr. Franceta Koblarja.

Na Plavžu 47

ŽELEZNIKI – HIŠA NA PLAVŽU 47

(EŠD 5997), parcela št.: 114/3 (del: stavba št. 61),
k. o. 2071 – Železniki

Merova hiša je bila nekdanj last bogate fužinarske družine Plavcev, ki so jo verjetno zgradili v 17. stoletju. Župan za časa Francozov je bil zadnji od mogočnih Plavcev in po njegovem nazivu – le maire – župan je hiša dobila ime. V notranjosti so ohranjene obokane kleti in veža, oblikovanje fasad je značilno za konec 19. stoletja, oz. je sočasno s portalom iz 1902.

Na Plavžu 49

ŽELEZNIKI – HIŠA NA PLAVŽU 49

(EŠD 25446), parceli št.: 116/6, 116/7,
obe k. o. 2071 – Železniki

Hiša pri Frjan je dokaj neznatna nadstropna stanovanjska stavba, zgrajena v štiridesetih letih 20. stoletja, v celoti obložena z lesenimi barvanimi deščicami in dekorativnim balkonom pod slemenom. Ohranjeno je poslikano leseno stopnišče. Frjanovi so bili tesarska družina, ki je delala v žagi.

Na Plavžu 55

ŽELEZNIKI – HIŠA NA PLAVŽU 55

(EŠD 5999), parcela št.: 119/1 (del: stavba št. 70),
k. o. 2071 – Železniki

Stara Bonceljnova hiša je nadstropna petosna fužinarska hiša iz 17. stol. (kvalitetno obokana veža), delno predelana v 19. in 20. stol. V nadstropju je ohranjen eden od treh štukaturnih stropov v Železnikih iz 18. stoletja. Ohranjeni so kvalitetni okenski okvirji v nadstropju in delilni venec. V hiši je bila nekdanj gostilna.

Na Plavžu 57

ŽELEZNIKI – HIŠA NA PLAVŽU 57

(EŠD 5998), parceli št.: 148/2, 148/3,
obe k. o. 2071 – Železniki

Bonceljnova dvonadstropna stavba s šestosno glavno fasado, arkadnim dvoriščem in s hlevi na trgu pred plavžem je zaradi stavbno razvojnih, zgodovinskih in likovno arhitekturnih kvalitet ter ohranjenosti inventarja ena najpomembnejših fužinarskih hiš v Železnikih. Zgrajena je bila v 17. stol., o čemer pričča letnica 1630 v kleti in obokani prostori. Ohranjeni so številni kamnoseški detajli in obokani prostori v notranjosti.

Na Plavžu 58

ŽELEZNIKI – HIŠA NA PLAVŽU 58

(EŠD 6000), parcela št.: 148/5, k. o. 2071 – Železniki

Plavčeva dvonadstropna fužinarska hiša z arkadnim pomolom in balkončkom na obcestni fasadi stoji na trgu pred plavžem. O gradnji pričajo ohranjene letnice 1637 in 1710, njena zasnova pa je vsaj iz 16. ali 17. stoletja (fužinarji Plavci se v arhivskih virih omenjajo prvič 1581). Po dolgoletni in celoviti prenovi je danes hiša s svojo muzejsko zbirko eden najlepše ohranjenih fužinarskih objektov v kraju.

Na Plavžu 60

ŽELEZNIKI – HIŠA NA PLAVŽU 60

(EŠD 6001), parcela št.: 131/4 (del: stavba št. 76), k. o. 2071 – Železniki

Podatkov o času nastanka Furtove hiše nimamo, stara lokacija neposredno ob plavžu in oblikovanje obokanih kletnih prostorov pa kaže na značilno zasnovo fužinarske hiše iz 17. stoletja z vežo ob strani. Po zadnji prenovi je stavba izgubila likovne kvalitete.

Na Plavžu 61

ŽELEZNIKI – HIŠA NA PLAVŽU 61

(EŠD 6002), parcela št.: 131/3 (del: stavba št. 322), k. o. 2071 – Železniki

Stara lokacija nadstropne triosne Kosmove hiše neposredno ob plavžu in oblikovanje obokanih kletnih prostorov kaže na značilno zasnovo fužinarske hiše iz 17. stoletja z vežo ob strani. Zunanjščina je bila v 20. stol. povsem predelana.

ŽELEZNIKI – PLAVŽ

(EŠD 896), parcela št.: 719/15 (del: objekt plavža z bližnjo okolico), k. o. 2071 – Železniki

Plavž je ostanek visoke peči za taljenje železove rude iz 1860, ko je bila dotlej obstoječa peč na volka (omenjena že leta 1426) predelana v flosovko. Plavž je ugasnil leta 1902, leta 1941 je bil delno porušen in rekonstruiran med 1949 – 1952.

Zgodovinski spomeniki

ŽELEZNIKI – SPOMINSKA PLOŠČA PADLIM BORCEM PREŠERNOVE BRIGADE

(EŠD 6012), parcela št.: 39 (del: objekt skalne stene z vzdano spominsko ploščo), k. o. 2071 – Železniki

Pravokotna kamnita plošča z vklesanim posvetilom je posvečena šestnajstim borcem Prešernove brigade, padlim na tem mestu 23.1.1944, ob napadu partizanov na Železnike. Plošča je bila v kamnito pobočje nameščena leta 1966.

ČEŠNJICA – SPOMINSKA PLOŠČA PADLIM MED NOB

(EŠD 6008), parcela št.: 30/18 (del: pročelje stavbe št. 875), k. o. 2062 – Studeno

Pokončna pravokotna kamnita plošča je bila na gasilski dom na Racovniku nameščena leta 1960, v letu 2011 pa prestavljena na nov gasilski dom na Češnjici. Posvečena je članom Prostovoljnega gasilskega društva Železniki, ki so padli med NOB.

Spomenik NOB Na Trnju

ŽELEZNIKI – SPOMENIK PADLIM MED NOB NA TRNJU

(EŠD 6010), parcela št.: 696/12, k. o. 2071 – Železniki

Spomenik, kamnit kvader (155 x 325 x 100 cm) s stopnjevanim podstavkom. Na osnovnih ploskvah so v nizkem reliefu figure borcev in žrtev vojne, na stranskih so imena 62. padlih. Avtor spomenika, odkritega 1964, je Milan Batista; klesar B. Sajovic.

Spominska plošča na pokopališču

ŽELEZNIKI – SPOMINSKA PLOŠČA ŽRTVAM NOB NA POKOPALIŠČU

(EŠD 6011), parcela št.: 593/5 (del: grobna parcela s spominsko ploščo ob zahodnem pokopališkem zidu), k. o. 2071 – Železniki

Skupni grob 21 padlih partizanov je obeležen z večjo kamnito ploščo na nizkem podstavku, ki je naslonjena na pokopališki zid. Na njej je vklesan napis z imeni padlih. Plošča je bila postavljena leta 1982.

Spominska plošča dr. Francetu Koblarju na Racovniku 43

ŽELEZNIKI – SPOMINSKA PLOŠČA SLAVISTU DR. FRANCETU KOBLARJU

(EŠD 6005), parcela št.: 627/2 (del: pročelje stavbe št. 156), k. o. 2071 – Železniki

Nepravilno oblikovana granitna plošča (odkrita 1976) z vklesanim napisom in reliefom dr. Koblarja nad njim je pritrjena na hiši, v kateri je v letih 1898-1919 živel in delal (rojen 29.11.18-89).

Spominska plošča Janku Mlakarju na Racovniku 49

ŽELEZNIKI – SPOMINSKA PLOŠČA PISATELJU JANKU MLAKARJU

(EŠD 6006), parcela št.: 618/4 (del: pročelje stavbe št. 162), k. o. 2071 – Železniki

Pravokotna kamnita plošča z vklesanim napisom (odkrita leta 1968) je pritrjena na hiši, v kateri se je 25.6.1874 rodil pisatelj Janko Mlakar.

ŽELEZNIKI – SPOMINSKA PLOŠČA DR. ANTONU DERMOTI

(EŠD 6007), parcela št.: 86/3 (del: pročelje stavbe št. 350),
k. o. 2071 – Železniki

Trapezoidno oblikovana granitna plošča z zalomljeno zgornjo stranico in vklesanim pozlačenim napisom, je bila odkrita leta 1979. Pritrjena je na hiši, v kateri se je 1.1.1876 rodil politik, publicist in pravnik dr. Anton Dermota.

KONEC

OBČINA ŽELEZNIKI

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Datum izrisa : 13.06.2011

EŠD 895

meja kulturnega spomenika

TTN5 KRANJ 32

Vir podatkov:

- Strokovne podlage za razglasitev trškega naselja v Železnikih za kulturni spomenik lokalnega pomena

Vir za kartografsko osnovo:

- Temeljni topografski načrt 1: 5000, 1: 10 000, Geodetska uprava Republike Slovenije

Merilo: 1:6500